

Anmeldelser

Invisible connections

Jan van de Kam. Why migrating shorebirds need the Yellow Sea. 176 sider, talrige farvefotos, indb. ISBN 978-90-5882-009-9. Wetlands International, Wageningen, 2008. Pris € 35.

Hollænderen Jan van de Kam er verdens bedste fotograf, når de gælder vadefugle og andre vandfugle på såvel den arktiske tundra som på vadeflader. Han har illustreret talrige bøger og andre publikationer, ofte skrevet af nogle af verdens bedste vandfugleforskere som fx landsmanden Theunis Piersma. De to står også bag denne i særklasse flotte og velskrevne bog om en af verdens vigtigste og mest truede rasteplasser for arktiske vadefugle: Det Gule Hav mellem Nordøstkina og Koreahalvøen. Jeg beklager superlativerne, men de er ikke overdrevne!

Alle ved efterhånden, at det dansk-tysk-hollandske Vadehav spiller en helt central rolle som raste-, fældnings- og overvintringsområde for enorme mængder af vandfugle fra Nordøstcanada i vest til Sibiriens Taimyrhalvø i øst. Vadehavet er specielt vigtigt for de arktiske vadefugle, når de om foråret skal fordoble deres vægt for at kunne flyve de op til 4000 km non stop til de arktiske ynglepladser. Tilsvarende har man nu identificeret forårs-opfedningsområder for de andre dele af Arktis, såsom Delaware Bay på USAs østkyst, Copper River Delta på Alaskas sydkyst og Det Gule Hav i Østasien.

Hvor der så sent som i 1960'erne var planer om at inddige og tørlægge så godt som hele det danske Vadehav, er situationen i dag vendt, så det f.eks. ville være utænkeligt at bygge et "fremskudt dige" ved Højer. Helt anderledes forholder det sig med vådområderne i Østasien, som inddiges og tørlægges med foruroligende hast. Således er halvdelen af vadefladerne omkring Det Gule Hav blevet inddiget, og yderligere 40 % er planlagt inddiget. Det seneste projekt var inddæmningen af Saemangeum i Sydkorea, som gennemførtes på trods af massiv modstand fra lokalbefolkningen og fra miljøorganisationer i ind- og udland. Det har resulteret i store nedgange for omkring 20 vadefuglearter, deriblandt den kritisk truede Skeryle samt Storrylen, hvor verdensbestanden allerede er faldet med 20 % (se DOFT 103: 39-40, 2009).

Invisible connections er en hyldest til disse vadefladers rigdom af fugle og et nødråb om deres beskyttelse. Bogens egentlige forfattere (kaldet bidragydere) er kompetente vadefugleforskere med ekspertviden om fuglenes ynglepladser i Alaska, om rasteplasserne i Kina og Korea, og om overvintringsområderne i Australien og New Zealand. Billederne illustrerer det samme geografiske spænd, og alle tekster er på både engelsk, kinesisk og koreansk.

Vadefuglenes ufattelige træk foregår ofte i dagevis i flere kilometers højde. Rekorden indehaves af de Små Kobbersnepper fra Alaska, som om efteråret flyver nonstop de 11700 km til New Zealand og om foråret flyver "omvejen" via Det Gule Hav tilbage til ynglepladserne på Alaskas tundra – begge etaper igen nonstop hhv. 10300 km og 6500 km. Turen om efteråret tager omkring ni døgn, hvorunder fuglene forbruger al det fedt og de proteiner, som de opbyggede inden afrejsen. Denne lange flyvning kan kun lade sig gøre, hvis de har medvind; ellers må de nødlande på andre øer i Stillehavet og opbygge nye kropreserver. Det er formentlig mangelen på medvind og nødlandingspladser i det nordlige Stillehav, der tvinger dem til at flyve den lange omvej om foråret, hvor de så kan udnytte de rige vadeflader omkring Det Gule Hav sammen med alle de østsibiriske vadefugle – som mange danskere har set det ved Beidaihe og Happy Island.

Man må ønske forfatterne og Jan van de Kam al mulig medvind i bestræbelserne på at bremse ødelæggelserne. Vi andre kan så glæde os over en sjældent smuk og informativ bog om de arktiske vadefugles liv og verdensomspændende træk.

Hans Meltofte

Shorebirds of the northern hemisphere

Richard Chandler. 448 sider, 850 farvefotos, adskillige udbredelseskort. Christopher Helm/A&C Black 2009. ISBN 978-1-408-10790-4. Pris kr. 365 i Naturbutikken.

Vadefugle er populære, og de senere år er der udgivet flere udmærkede bestemmelsesbøger om dem. Mange feltornitologer anvender "den orange" fotoguide, *The Shorebirds Guide* (O'Brien et al.) med 870 fotos af fortrinsvis nordamerikanske arter. Chandlers nye bog minder en del om den, men har den fordel, at hele den nordlige halvkugle dækkes. I alt medtager bogen 134 arter, og den er den første, der præsenterer en stor og meget anvendelig samling fotos af østasiatiske vadefugle; afrikanske og sydasiatiske arter behandles naturligvis også.

Indledningen gør rede for fældning og terminologi og indeholder bl.a. en nyttigt skema over de forskellige termer, der bruges i Nordamerika og Europa. Andre afsnit behandler de forskellige vadefuglegrupperes fødesøgning, og man kan desuden læse om kendte hybrider og afvigende dragter. En god og solid baggrund for artsgennemgangen!

Hver familie indledes med et causerende afsnit, bl.a. med generel information om dragtudvikling og træk, ligesom en række skemaer sammenligner de vigtige

feltkarakterer hos svære grupper som braksvaler og hjejler. De enkelte opslag er lette at gå til: en tekst om bestemmelse, dragter, stemmer, forvekslingsmuligheder og forekomstmønstre (vist med let aflæselige kort), samt fotos i glimrende gengivelse. De seneste nyheder er med, således optræder en "ukendt" præstekrave (White-faced Plover) fra Sydøstasien for første gang i en bestemmelsesbog – blot et halvt år efter, at de første større artikler om formen blev publiceret.

Småfejl og udledelser kan næppe helt undgås. Her vil jeg blot nævne, at Stytteløber i Kina yngler langt nord for det viste udbredelsesområde i Østasien. At arten ikke nævnes som strejfgæst til Danmark, kan man bedre leve med.

Ustelig og sober er ord, man fristes til at sætte på bogen. Dette signalerer dog også en til tider meget konventionel behandling, der ikke gør meget ved jizz, helhedsindtryk og de mere spidsfindige forvekslingsmuligheder – en kritik, der også gælder de øvrige vadefuglebøger på markedet. Den helt originale iagttagelse mangler, ligesom pædagogikken er til at overse, når man fravælger den ellers oplagte mulighed at vise fotos med flere arter på samme billede. På det punkt er ovennævnte bog (O'Brien et al.) at foretrække. Dette lille forbehold skader dog ikke for alvor værdien af bogen, der ikke mindst ligger i behandlingen af de mange asiatiske arter, bl.a. med en stor samling fotos fra vaderhotspots i Sydkorea og andre steder i Østasien. Bogen er et vigtigt bidrag til bestemmelseslitteraturen, og den vil blive brugt flittigt.

Klaus Malling Olsen

Ørnenes rige

Brutus Östling (fotos) & Staffan Söderblom (tekst). 160 sider, indb. Oversat fra svensk af Jette Varmer. Borgen, 2008. ISBN 978-87-21-03322-4. Pris kr. 299 i Naturbutikken.

Endnu en bog til kaffebordet, i dette tilfælde begået af to svenskere, en naturfotograf og en professor i litteratur. Bogen kan ses som en fortsættelse af Sixten Jonssons gamle *Örn* (Lund 1969) med s/h fotos af Nordens to ynglende ørnearter. Östlings fotos, alle i farver, er fabelagtig flotte. En cadeau til fotografen og hans fotobe-

handlingsprogram. Ørnene har dog ikke udviklet sig i samme takt som den digitale fototeknik.

Professorens tekst varsler nye tider for naturbøgerne. Slut med den gustne og tunge semividenskabelige dataopremsning. I stedet citerer fra verdenslitteraturen, f.eks. den ældre edda, og også fra Bengt Bergs klassiker *De sidste ørne* fra 1927 og mange andre kilder. Det må blive en smagssag, om man synes om den noget mere højpandede stil, der på mig undertiden virkede lettere opstillet, men selvfølgelig har Söderblom ordet i sin magt, og idéen med at lade en naturinteresseret litterat skildre de mytiske skabninger, Konge- og Havørnen, er ganske spændende. Vi citerer: *Dette billede...er smukt og meget skræmmende, næsten obskønt i sin tvetydige intimitet*. Det drejer sig om et foto af en Kongeørn, der sidder over en død ræv. Fotoet kan, lige som andre i bogen, sagtens være konstrueret i fotobehandlingsprogrammet. Min mistanke er hermed givet videre.

Jeg har vist bogen til husets gæster. Alle, både de fuglekyndige og de andre, er yderst begejstrede for de enestående fotos.

Hans Harrestrup Andersen

Where to watch birds in Doñana

Francisco Chiclana Moreno & Jorge Garzón Gutiérrez. 158 sider, talrige kort og farvefotos. Lynx Edicions 2005. ISBN 978-8496553-20-0. Pris kr. 298 i Naturbutikken.

Et af Europas største og mest uoverskuelige naturområder er mægtige Coto Doñana i Sydspanien. Endeløse vidder og et ikke specielt udviklet system af veje gør området til noget af et mareridt at besøge for den fugleinteresserede med kort tid. Derfor er denne bog lidt af en åbenbaring: 23 af områdets lokaliteter beskrives udførligt, med glimrende forslag til ruter, praktiske oplysninger om overnatningsmuligheder, transport og toiletforhold, samt hvilke faciliteter, der findes for handikappede. Layoutet er tiltalende, bl.a. med overskuelige og alligevel detaljerede kort.

Med bogen får man al mulig hjælp til at gøre rejsen til dette spændende område til en succes. Læs den, og tag den med på rejsen til Sydspanien.

Klaus Malling Olsen